

АЛЕКСАНДАР МАКЕДОНСКИ КАКО ИНТЕРКУЛТУРЕН КОД ВО СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ РОМАН

д-р Ранко Младеноски

Универзитет „Гоце Делчев“, Штип

Клучни зборови: роман, македонска книжевност, Александар Македонски, лик, културен идентитет, интеркултурни релации.

Keywords: novel, Macedonian literature, Alexander of Macedon, character, cultural identity, intercultural relations.

1. Вовед

Во првата деценија од 21 век објавени се шест романи поврзани со Александар III Македонски. Тоа се следните романескни дела: „Александар Македонски“ од Владан Велков, „Македонскиот фараон“ од Трајан Петровски, „Сонот на жолтата пеперуга“ од Аполон Гилевски, „Тајната на бакарната книга“ од Александар Донски, „Фати го ветрот“ од Петре Бакевски и „Враќање во минатото“ од Рената Матеска.

Овде ги разгледуваме овие македонски романи од аспект на ликот Александар Македонски како семема низ чие семантичко поле се пресекуваат многубројни културни идентитети.

2. „Александар Македонски“ – Владан Велков

„Александар Македонски“ од Владан Велков е историски роман.¹ Тоа значи дека во неговата наративна структура доминантен елемент е историската факција. Ова, пак, од своја страна е индиција дека во овој роман интегрирањето на книжевниот лик на Александар Македонски со атрибути што него го поставуваат во улога на интерактивен код на културите е идентично со оформената претстава за историската личност Александар III Македонски како крал и војсководец кој го овозможува интегрирањето на бројни народи или, пак, како освојувач кој создава простор за хибридизација на различните култури што доаѓаат во допир, особено за време на македонскиот поход во Азија. Изделуваме неколку карактеристични сегменти од сижето на романот што соодветствуваат на автентичните историски настани и коишто го интегрираат ликот на Александар Македонски како интеркултурен код: контактот на Александар Македонски со

---

¹ Според Вера Стојчевска–Антиќ ова книжевно дело на Владан Велков претставува „современа романизирана биографија“. (Стојчевска–Антиќ, 2005: 136).

Келтите северно од Дунав (285)²; Александар во Троја и неговото поистоветување со Ахил (311); односот на Александар кон туѓинците како кон свои (329); Александар им дозволува на Лидијците да ги применуваат своите стари обичаи (334); негативниот став на Александар кон Хелените (339); Александар во Фригија – Гордиевиот јазол (359); Атина и Персија во преговори против Александар и против Македонија (360); во замислата на Александар „имаше некаква божествена доблесност, со новосоздадените односи да ги зближи сите луѓе во светот“ (361); ориенталците зборуваат со респект за македонската војска (372); почитта што ја искажува Александар кон заробеното семејство на персискиот крал Дариј III (383); на Александар му се раѓа синот Херакле со Персијката Барсина (412); Александар ги прима пратениците на Јудејците со сите почести (414); Александар верува дека е „дете Амоново“ (425); Александар во Египет – фараон (427); Александар го подига градот Александрија во Египет (445): „И во истиот час тој силно посака Александрија да биде метропола во која ќе се соберат луѓето од сите страни на светот, од Исток, Запад, Север и Југ, во една единствена заедница“ (446); негодувањето на Македонците против т.н. космополитизам на Александар (447); Александар „знаеше дека заедништвото со Хелените е илузија“ (465); Александар наредил да се организира погребот на персискиот крал Дариј III според персиските обичаи (518); кралската облека на Александар во Персија – комбинација од македонската и од персиската кралска облека (529); Александар Македонски имал намера „да ја освои целата земја и да ги обедини сите народи во Екумена“ (530); Александар инсистира и натаму да се практикува проскинезата – Македонците негодуваат поради тоа (531); „космополитот“ Александар Македонски во Мараканда го покажува своето второ, демонско лице при одмаздата против Согдијанците: „Поттикнат од силен гнев, тој и неговите војни беа немилосрдни. Ја поминаа целата област што ја наводнуваше реката Политимет и убиваа сè што ќе им се најдеше на патот. Беше тоа страшна одмазда, поголема од било кога пред тоа. Повеќе од сто илјади мажи, жени и деца беа убиени. Никогаш пред тоа Македонците толку длабоко не загазија во крв; никогаш дотогаш Александар не се покажал толку страшен. И покрај тоа што тој длабоко во себе си веруваше дека е можен соживот меѓу луѓето, во него секојпат букнуваше страшен немилосрден гнев кога ќе сфатеше дека е измамен од некој на кого тој му ја подал раката за мир, а тој откако ја прифатил, потоа ја отфрлил (569-570); расте угледот на Александар кај Персијците откако тој ќе ги казни предавниците на Дариј III (571); бракот на Александар со бактриската принцеза Роксана („персиска пленичка vs. македонски крал“); инсистирањето на Александар за склучување бракови меѓу Македонците и Персијките (595); Александар кај индиските мудреци (614 - 616); свадбата во Суса (676); персиски епигони во редовите на македонската војска (681).

---

² Во заграда го наведуваме бројот на страницата од романот каде што се наоѓа фрагментот за кој зборуваме.

Иако авторот на овој роман најчесто се придржува до историските факти при наративните описи, сепак во одредени фрагменти од романот се среќаваме и со извесни модификации на историските настани како што е, на пример, односот на Александар кон својот татко, македонскиот крал Филип II, во текот на свадбените свечености за бракот меѓу Филип и Македонката Клеопатра. Таква модификација среќаваме и при средбата на Александар со Јудејците кои, според нарацијата во романот, македонскиот крал ќе го поистоветат со месијата, со Синот Божји, односно со Исус Христос. Јасно е дека со овој наративен сегмент се врши христијанизација на ликот на Александар Македонски што е една од доминантните особености на средновековната „Александрида“.

Во однос на идејата на Александар да создаде светско царство на рамноправни народи и култури, односно „да ги сплоти луѓето од сиот Свет во Екумена“ (Велков, 2005: 724), Владан Велков смета дека станува збор за „илузија во која тој длабоко веруваше и се бореше да стане стварност“ (Велков, 2005: 724).

3. „Македонскиот фараон“ – Трајан Петровски

Историскиот слој од настани што се поврзани со Александар Македонски е доминантен и во романот „Македонскиот фараон“ од Трајан Петровски. Александар Македонски се детерминира како „фараон на Египет, син на богот на Сонцето – Ра“, но тој е и основачот на „прекрасната Александрија на бреговите од Средоземното Море“ (Петровски, 2005: 10). Ваквото интегрирање на ликот на Александар Македонски него го поставува во улога на интерактивен код на античко-македонската и египетската култура. Исто така, Охрид е „од земјата на Александар Македонски“ (Петровски, 2005: 18) со што се воспоставува врска помеѓу античка Македонија и денешната, современата Македонија, а тоа се потврдува и со тезата дека денешната Македонија е земјата на Александар Македонски. (Петровски, 2005: 23).

Значајно место во нарацијата од романот зазема и познатиот камен од Розета, односно од Ел Рашид, со чија помош се воспоставува врската помеѓу Александар Македонски и Наполеон Бонапарта: „Тајната на хиероглифите била откриена во 19 век, благодарение на освојувачките походи на Наполеон, кој маѓепсан од славата на Александар Македонски, во мај 1798 година, тргнал кон Исток да го освои Египет и неговите богатства, со 128 бродови и 38 илјади војници... Војниците ископале камена плоча од црн базалт, испишана со натписи од три колони“ (Петровски, 2005: 28-29). Покрај врската меѓу француската и египетската култура, тука ја согледуваме и врската меѓу античко-македонската и француската култура и тоа преку двајцата големи војсководители – Александар Македонски и Наполеон Бонапарта. И овде, значи, Александар Македонски често ја има улогата на интерактивен код на култури коишто се просторно и временски мошне далечни.

4. „Сонот на жолтата пеперуга“ – Аполон Гилевски

Поврзување на вакви далечни култури, и тоа преку ликот на Александар Македонски, среќаваме и во романот „Сонот на жолтата пеперуга“ од Аполон Гилевски. Така, мултикултурализмот на САД, но и процесот на глобализација во денешниот свет, овде се поистоветува со големата мултикултурна Александрова Империја во Азија, но во една деградирана верзија: „Тоа што денес сака да го направи западниот свет на чело со Америка е повторно, како и многупати досега низ историјата, само една первертирана и исчашена слика на поетската визија на Александар за создавање на наднација, амалгам од сите народи и култури“. (Гилевски, 2007: 139).

Овде, во романот на Гилевски, е воспоставена дури и врска меѓу античка Македонија и Колумбија преку еден Колумбиец во Америка кој има солидни познавања за античко-македонската историја: „Една доцна вечер, во ресторанот се бувна еден пијан Колумбиец... И тука почна да раскажува за битките на Александар, со посебен акцент на битката кај Гавгамела... за да поентира со неговата визија за сплотување на светот. (Интересно е тоа што луѓето од Јужна Америка, барем оние со кои сум дошол на таков разговор, никогаш не ја врзуваа погрешно припадноста на Александар кон Грција, како повеќето Американци, туку секогаш, дури и подразбирливо, го идентификуваа исклучиво со Македонија). (Гилевски, 2007: 384-385).

Според визијата на Гилевски, Филип II и Александар III Македонски, всушност, се предци на голем број народи не само од Балканот туку и многу пошироко: „Но, како да му објасниш на еден заблуден Србин... дека и Србите, и Бугарите, и Црногорците, и Хрватите, и Словенците, делумно и Грците, па можеби дури и Украинците и Русите, и Чесите и Полјаците и сите други Словени, и уште многу други не-Словени, дека сите тие, сите ние, потекнуваме од огромното, многукратно умножено, шаренолико племе на Филип и Александар, кое по распаѓањето на Македонската Империја се распрснало како расцепен атом на сите четири страни на светот“. (Гилевски, 2007: 182).

Во овој роман како тема се појавуваат и балканските, поточно македонско-грчките несогласувања во врска со прашањето за етничкото потекло на Александар Македонски, односно на античките Македонци:

„Еден млад Грк, по десетминутна шегациска расправија, ми 'признава' дека Александар Велики бил Македонец, но само половина. Половина бил Грк.

– А која половина, горната или долната? – го прашувам, а овој се смее како мало дете.

Но, еден Грк да ти признае, па макар и половина, дека Александар бил Македонец, тоа долу на Балканот е незамисливо, исто толку незамисливо како Рим да признае дека првиот европски универзитет не бил во Болоња, туку во Охрид“. (Гилевски, 2007: 181).

Сите овие наративни сегменти од романот на Гилевски јасно укажуваат на фактот дека најславниот македонски крал оставил длабоки траги во човековата историја, а тие траги дури и денес влијаат врз голем број култури на сите

континенти, па дури и врз одредени светски процеси како што е, на пример, глобализацијата.

5. „Тајната на бакарната книга“ – Александар Донски

Во овој роман на Донски се обработува едно од најзагадочните прашања поврзани со Александар Македонски – каде се наоѓа гробот, односно саркофагот на македонскиот крал, но и богатството и таинствените записи што биле „погребани“ заедно со славниот војсководец. Растајнувањето на записите од бакарната книга е главната актантна функција во дејствието од романот, а тие записи се поврзани со локацијата на која се наоѓа саркофагот на Александар Македонски. Преку хронолошката нарација за настаните поврзани со настанувањето на бакарната книга и на записите од нејзините необични листови се креираат бројни интеркултурни врски и тоа низ отсутниот лик (in absentia) на Александар Македонски. Така, македонскиот крал се поврзува со римскиот император Септимиј Север кој, според наративната фикција во овој роман, го дислоцирал саркофагот на Александар од египетската Александрија на македонската планина Беласица. Јасно е дека со овој наративен сегмент, којшто е суштински за сижето во романот, ликот на Александар Македонски се поставува во улога на интерактивен код на три култури: античко-македонската, римската и современата македонска култура.

Записите за мистериозната локација каде што се наоѓа саркофагот на античко-македонскиот крал Александар III Македонски „патуваат“ низ времето, а таквата структура на нарацијата ги овозможува врските меѓу Александар Македонски и цар Самоил (Донски, 2009: 65), Александар Македонски и Адолф Хитлер (Донски, 2009: 226), Александар Македонски и Ватикан (Донски, 2009: 226), Александар Македонски и Грците (Донски, 2009: 226), Александар Македонски и југословенската социјалистичка заедница итн. Тоа значи дека растајнувањето на записите од бакарната книга е наративна вредност по која трагаат бројни народи (во улога на субјекти) и која го интегрира ликот на Александар Македонски како интеркултурен код.

6. „Фати го ветрот“ – Петре Бакевски

Романот со наслов „Фати го ветрот“ од Петре Бакевски е пишуван и објавуван фрагментарно во еден подолг временски период. Овој роман е составен е од три дела: „Живиот сон на светлината“, „Жолта луња“ и „Фати го ветрот“.³ Основната наративна нишка којашто ги поврзува трите дела е потрагата по идентитетот и тоа потрагата по индивидуалниот, но и потрагата по колективниот идентитет на Македонецот. Имено, тешкотиите, дилемите и

---

³ Првиот дел со наслов „Живиот сон на светлината“ беше објавен во 2001 година. Во 2004 година Бакевски ја објави книгата „Жолта луња“ составена од два дела – „Живиот сон на светлината“ и „Жолта луња“. Овие две книги Бакевски ги детерминира како „прозни записи“. Во 2009 година објавен е романот „Фати го ветрот“ во кој како составни делови фигурираат и двата дела од „Жолта луња“ со незначителни измени. Поради тоа, нема посебно да ги разгледуваме книгите „Живиот сон на светлината“ и „Жолта луња“. Тие се сега структурни делови од романот „Фати го ветрот“.

премрежијата пред кои е поставена единката овде се поистоветуваат со премрежијата пред кои е поставен колективот, односно македонскиот народ и македонската држава. Токму затоа, во овој роман на Бакевски се среќаваме со бројни историски реминисценции коишто се во функција на потврдување на двата идентитети – и индивидуалниот и колективниот. Во таа потрага по идентитетот многу чести се навраќањата кон античко-македонската историја, особено кон македонскиот поход на Исток предводен од Александар Македонски. Тој поход, според авторот на овој роман, се одвива во хеленистичкото време на „мешање на културите и расите во градовите како што се Александрија и Антиохија каде што живееле Грци, Евреи, пагани и христијани, софисти, свештеници, варвари“. (Бакевски, 2009: 13). Во тоа „мешање на културите“, секако, спаѓа и интеркултурната врска меѓу античка Македонија и Египет, односно меѓу Александар Македонски и египетската држава. Александар им оддал почит на египетските богови, а од Египќаните бил дочекан како ослободител од персиското ропство и бил прогласен за фараон. (Бакевски, 2009: 39). Во романот чести се дури и експлицитните коментари во врска со ликот на Александар Македонски како интеркултурен код: „Големите походи на Александар Македонски, меѓу другото, имале за цел и сплотување и испреплетување на разните народи и на различните култури и традиции“ (Бакевски, 2009: 52); „Тој сметал дека може... да ги обедини двете најголеми култури, источната и западната“ (Бакевски, 2009: 53); „итајќи кон крајот на светот“, освојувајќи ги големите пространства на новите народи и земји, секогаш ја искажувал и почитта кон тамошните традиции и обичаи“ (Бакевски, 2009: 53). Покрај ова, и кај Бакевски го среќаваме честото поврзување на античка Македонија со современата Македонија: „Мене особено ме возбудуваше фактот што Александар е од географската припадност на мојот народ. Македонија е географско подрачје кое е родното место на Александар и на неговиот татко... Македонија е нивна татковина, Македонија е и моја татковина. Тие се мои предци“. (Бакевски, 2009: 55).

Но, во третиот дел од романот Бакевски веќе ја менува перспективата на гледање кон античко-македонската историја и го нуди и другиот аспект, односно другата страна од светлината, зашто „зад светлината има и темница“ (Бакевски, 2009: 236). Таа „темница“ се согледува и во сложениот, комплексниот карактер на Александар Македонски, а особено во неговата „темна“, демонска страна. Меѓутоа, таа „темница“ се согледува и во отпорот на Македонците беспоговорно да ја спроведуваат неговата политика за мешање, односно за хибридизација на народите и на културите. Затоа Бакевски заклучува: „Тој е сè повеќе оддалечен од Македонија. Од своите Македонци. Околу него, во неговата најблиска околина, сè повеќе има Персијци, Египќани, Азијци. Дури и облеката што ја носел била персиска. Македонската војска била сè повеќе разочарана, потиштена“. (Бакевски, 2009: 305-306). Таквата состојба ги поттикнува сомнежите кај македонскиот крал: „Сите мои походи имаа еден сон, една цел. Да го обединам светот. Сите луѓе да бидат исти, еднакви. Да се сакаат и да се почитуваат. Никој никого да не

убива и никој никому неговото да не му го зема. Па, јас го направив тоа. Покажав дека светот може да биде таков. До океанот стигнав, отаде Индија, сè освоив, сè обединив, само моите Македонци не ги обединив. И само тие не ми веруваа. Ме отруја за да го растураат светот. Тие го растурија“. (Бакевски, 2009: 374).

Во идентичен контекст е поставена и врската меѓу античка Македонија и денешната Македонија. Имено, континуитетот, односно историската врска меѓу античките и денешните Македонци се бара во наследеното проклетство за меѓусебно истребување на Македонците, односно во еден, како што вели самиот автор, „депресивен поглед кон минатото“. Имено, крајниот резултат од политиката на Александар Македонски за обединување на сите народи, Петре Бакевски го става во еден негативен контекст на деструкција аргументирајќи го тоа со меѓусебните војувања на дијадосите по смртта на Александар и по неговиот завет дека царството му го остава на најсилниот: „Семето на злото, на меѓусебната омраза и завист е веќе посеано. Тоа семе ќе се размножува. Ќе се провлекува низ историите... Постојано ќе надвиснува како црна сенка врз историската судбина на Македонија и на Македонецот“ (Бакевски, 2009: 251); „Во сите историски метаморфози, Македонија е губитник. И само губела, само губела... Од Александар наваму, само ја грабаат, ја делат, ја поткусуваат, ја приграбуваат, ја населуваат, ја доселуваат, ја мешаат, ја цртаат и ја прецртуваат, војуваат за неа и војски тупотат низ неа, легии и легионери ја освојуваат“. (Бакевски, 2009: 265).

Во таа смисла е и тврдењето за илузорноста на Александровата „космополитска идеја“: „А надвиснувал – сомнежот. Дали бил отруен? Дали тоа е конечниот заговор? Одмаздата на побунетите Македонци кон нивниот 'непослушен' и 'одмакедончен' цар, кој сè повеќе ги оставал 'осамени' и се свртувал кон новоородените Персијци, кон нивните обичаи и традиции и сè повеќе се оддалечувал и се 'губел' од својата Македонија?! Александар и натаму сонувал за обединување на сите народи на светот. Сонувал да го допре крајот на светот, да го дофати океанот, да биде апсолутен господар на светот. Еден цар – еден свет“. (Бакевски, 2009: 247). Но, крајниот резултат е поразителен: „Со смртта на Александар почнува и големиот ретрограден, деструктивен процес за разградување на големото царство. На делење и на смалување. На кавги и на расправи“. (Бакевски, 2009: 251).

Овој роман на Бакевски е специфичен токму поради тоа што преку неговото сиче се опфаќаат повеќе аспекти од ликот на Александар Македонски како интерактивен код на културите, а пред сè, „светлата“ и „темната“ страна од таа негова т.н. „космополитска“ политика која, бездруго, задира и во денешниот идентитет и на Македонецот и на македонската држава.

7. „Враќање во минатото“ – Рената Матеска

Основната интеркултурна врска во сижето од романот „Враќање во минатото“ од Рената Матеска е онаа меѓу античка Македонија и денешна Македонија, а таа врска се базира врз ликот на Александар Македонски. Идентично како во романот „Тајната на бакарната книга“ од Донски, и во романот на Матеска сврзувачкиот наративен елемент меѓу овие две култури е саркофагот на Александар Македонски кој се наоѓа во Македонија, односно во пештерата „Над Врело“ во Матка: „Впрочем, истражувачкото новинарство е мојата специјалност. Ми беше даден контакт од еден постар човек кој требаше да ми каже нешто повеќе за 'Култот кон Сонцето' кој постоел уште пред Христа (според мојот уредник) и кој ја знае и ја чува тајната на вечното почивалиште на Александар Македонски. Тајната на локацијата на златниот саркофаг, тука, кај нас...“ (Матеска, 2010: 10); „Саркофагот на Александар Македонски сокриен во одаја во пештера на Матка, одаја која се отклучува со поскурник, таен клуч кој го чуваат тројцата одбрани од 'Култот кон Сонцето'“ (Матеска, 2010: 62); „Нејзината непоколеблива теза беше дека токму Македонците кои живеат во денешна Македонија (или ФИРОМ, како што ја викаат непријателите) се директни наследници на оној големиот, величествениот Александар Македонски“. (Матеска, 2010: 120).

Преку поскурникот како „клуч“ со кој се стигнува до саркофагот на најславниот македонски крал е поставена врската меѓу Александар Македонски и христијанството. Но, во овој роман се проширува семантичкото поле на ликот на Александар Македонски како интерактивен код и на другите источни култури: „По освојувањето на старогрчките градови-држави под водството на неговиот татко Филип II Македонски, Александар ја покорил моќната Персиска Империја, вклучувајќи ги и Анадолија, Сирија, Египет и Месопотамија, и ги проширил границите на Македонија дури до Авганистан и Индија. Кон освоените култури Александар се однесувал со почит, интегрирајќи немакедонци во неговата војска и во администрацијата, воден од мислата да создаде 'светска држава'“. (Матеска, 2010: 15). Покрај ова, античките и денешните Македонци се поврзуваат и со еден древен балкански народ – Бригите: „Пред многу илјади години на тлото на денешна Македонија живееле Бригите. За нив се мисли дека се директни предци на големиот Александар Македонски, а денешниот македонски народ нивен наследник, модифициран низ времето и влијанијата и настаните низ целокупната историја... Поточно, јадрото на Бригите... било во Македонија (токму во денешните градови Скопје, Битола, Прилеп, во Галичник, Мијачијата, Лазарополе и во други места)“. (Матеска, 2010: 118-119).

Исто како и во романот на Донски, и овде се споменува доаѓањето на Хитлер во Македонија во потрага по тајната локација каде што се наоѓа саркофагот на Александар Македонски: „Во никој учебник по историја не пишува дека утрото на 22 март 1943 година Адолф Хитлер пристигна во Скопје оти имаше сериозни сознанија дека тука, во близина на Скопје, се наоѓа саркофагот на Александар Македонски, од непроценлива вредност, а

освен тоа во саркофагот се и насобраните 'мудрости' од Александровата библиотека". (Матеска, 2010: 138).

Во романот „Враќање во минатото“ од Рената Матеска, значи, ликот на Александар Македонски е интегриран како интерактивен код на бројни култури како што се античко-македонската, денешната македонска, персиската, индиската, египетската и многу други.

8. Заклучок

Извршената и предочената анализа на македонските романи за Александар Македонски што се објавени во првата деценија од 21 век покажува дека во овие книжевно-уметнички дела една од доминантните теми е интерактивната улога на ликот на Александар Македонски во однос на различните културни идентитети. Како што можевме да видиме, авторите на шесте романи најчесто ја нагласуваат поврзаноста на античките со денешните Македонци, односно на античко-македонската и современата македонска култура. Исто така, во анализираните романи се зборува за илузорноста на идејата на Александар Македонски да го обедини светот, односно да создаде светско царство, светска заедница на рамноправни народи и култури. Мошне чести се и невообичаените релации на Александар Македонски (како книжевна фикција) со култури коишто просторно и временски се многу оддалечени од античката македонска култура како што се американската, индијанската, колумбиската, француската и други далечни култури.

Во анализираните романи вообичаена е и појавата на историскиот наративен слој со што ликот на Александар Македонски се интегрира како интерактивен код на античко-македонската, хеленската, египетската, персиската и индиската култура. Значајна тема во македонските романи од првата деценија на 21 век е и гробот на Александар Македонски, односно потрагата по локацијата каде што се чува саркофагот со телото, со богатството и со таинствените записи на Александар Македонски. Постојат бројни претпоставки за тоа, а на тој начин Александар и преку оваа тајна ги поврзува бројните култури – македонската, египетската, персиската итн. Како книжевна елаборација во овие литературни дела се појавува и негативниот аспект од т.н. космополитска политика на Александар Македонски, особено за античко-македонските војни коишто не се согласуваат со македонскиот крал да биде запоставувана македонската култура и Кралството Македонија воопшто за сметка на културите и државите на победените народи.

Сето ова покажува дека во македонската културна матрица е живо сфаќањето и прифаќањето на историската личност Александар III Македонски како линк меѓу разни култури во светот, но истовремено и како нераскинлив дел од традиционалните културно-идентитетски пресекувања на античко-македонската и современата македонска култура.

Литература:

- Бакевски, Петре. 2009. *Фати го ветрот*. Скопје: Тера магика.
- Велков, Владан. 2005. *Александар Македонски*. Скопје: Македонска искра.
- Гилевски, Аполон. 2007. *Сонот на жолтата пеперуга (повеста на еден Македонец во Америка и во светот)*. Скопје: Матица македонска.
- Донски, Александар. 2009. *Тајната на бакарната книга*. Штип: ЕМАРИ.
- Матеска, Рената. 2010. *Враќање во минатото*. Гостивар: Центар за култура АСНОМ.
- Петровски, Трајан. 2005. *Македонскиот фараон*. Скопје: Детска радост.
- Стојчевска–Антиќ, Вера. 2005. Кон романот за Александар Македонски. *Современост*, 4.

ALEXANDER OF MACEDON AS AN INTERCULTURAL CODE IN THE MODERN MACEDONIAN NOVEL

Ranko Mladenoski

Summary

This paper is a literary-theoretical and, above all, a cultural interpretation of six Macedonian novels from the first decade of the 21st century in which the most famous ruler of the Kingdom of Macedonia - Alexander III of Macedon appears as a literary character. They are the following novels: "Alexander of Macedon" by Vladan Velkov, "The Macedonian Pharaoh" by Trajan Petrovski, "The Dream of the Yellow Butterfly" by Apolon Gilevski, "The Secret of the Copper Book" by Alexander Donski, "Catch the Wind" by Petre Bakevski and "Returning to the Past" by Renata Mateska. Here the character of Alexander is analyzed in terms of his position as an interactive code of different cultural identities.

The analysis of the six novels leads to the conclusion that the authors often emphasize the connection between the ancient Macedonians and the Macedonians today, i.e. between ancient Macedonian and modern Macedonian culture. Especially interesting is the insight that Alexander of Macedon (as literary fiction) is often related to cultures which are very remote both by space and time from ancient Macedonian culture such as American, Indian, Colombian, French and other distant cultures.

The general conclusion is that in the Macedonian cultural milieu, the historical figure of Alexander III of Macedon is seen not only as a link between different cultures, but also as an inseparable part of cultural identity intersections between ancient Macedonian and modern Macedonian culture.